
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 338.432

В. Г. Маргасова, к.е.н., доцент,
К. М. Пидан, магістр**ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

Анотація. У статті оцінено та проаналізовано сучасний стан сільського господарства України як галузі агропромислового комплексу країни, виділено три головні етапи сучасної аграрної політики. Здійснено пошук напрямків підвищення виробництва сільськогосподарської продукції (рослинництва і тваринництва).

Ключові слова: сільське господарство, агропромисловий комплекс, рослинництво, тваринництво, збитковість, виробництво, аграрна політика.

В. Г. Маргасова, к.э.н., доцент,
Е. М. Пидан, магистр**ОЦЕНКА СОВРЕМЕННОГО СОСТОЯНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ**

Аннотация. В статье оценено и проанализировано современное состояние сельского хозяйства Украины как отрасли агропромышленного комплекса страны, выделены три главных этапа современной аграрной политики. Осуществлен поиск направлений повышения производства сельскохозяйственной продукции (растениеводства и животноводства).

Ключевые слова: сельское хозяйство, агропромышленный комплекс, растениеводство, животноводство, убыточность, производство, аграрная политика.

V. H. Marhasova, candidate of economic sciences, associate professor,
K. M. Pydan, master**AGRICULTURE OF UKRAINE: THE ASSESSMENT OF ITS CURRENT STATE**

Annotation. It is assessed and analyzed the current state of agriculture in Ukraine, as the area of agro-industrial complex of the country and it is highlighted three main stages of the modern agricultural policy. It is searched the areas of agricultural products (crop sector and livestock sector).

Keywords: agriculture, agribusiness, crop sector, livestock sector, unprofitability, production, agricultural policy.

Актуальність теми дослідження. В умовах несистемного і некомплексного підходу до реформування аграрного сектора економіки намітилася негативна тенденція в розвитку економіки сільськогосподарських підприємств. Порівняно з 1990 роком різко зменшилося виробництво сільськогосподарської продукції, виникла проблема продовольчої безпеки. Понад п'ятдесят відсотків сільськогосподарських підприємств знаходяться у стані катастрофічної і руйнівної кризи та кризи банкрутства. Причинами такого стану є сукупність об'єктивно-суб'єктивних факторів, які особливо посилюються в умовах світової фінансової кризи. Проте, першочерговою причиною кризи є відсутність обґрунтованих напрямів державної політики в аграрному секторі національної економіки та управління антикризовою діяльністю сільськогосподарських підприємств.

Головне завдання, що стоїть перед галузями АПК, це зростання сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих кінцевих результатів, а також надати можливості виходу продукції АПК України на світовий ринок. Важливою умовою зміцнення економічного потенціалу в Україні є створення сучасної ринкової структури виробництва, в тому числі і сільськогосподарської. Тому дослідження і оцінка діяльності підприємств агропромислового комплексу є актуальною і важливою для економіки України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед українських дослідників, що внесли вагомий внесок у розвиток агропромислового комплексу, слід назвати праці таких вчених: П. Т. Саблука, В. В. Юрчишина, В. Я. Меселя-Веселяка, М. Г. Лобаса, Н. Внукова, П. Гайдуцького, С. Колотухи, Л. Мармуль, В. Осецького, П. Саблука, В. Ситника, О. Шпичака та ін.

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Постановка завдання. Основною метою дослідження є оцінка та аналіз діяльності сільсько-го господарства України та перспективи його розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство належить до базових, життєзабезпечуючих галузей, стан та ефективний розвиток яких безпосередньо впливає на функціонування всієї національної економіки.

Надзвичайно важливу роль в економіці кожної країни завжди відіграло сільське господарство, яке, в першу чергу, забезпечує продовольчу безпеку держави і є сировинною базою для більшості галузей економіки. Розвиток аграрної сфери практично неможливий без забезпечення ефективного використання земельних ресурсів сільськогосподарського призначення. Екстенсивний розвиток сільськогосподарського виробництва за радянських часів призвів до розорювання малопродуктивних земель, що, в свою чергу, посилювало водну й вітрову ерозію, які стали загрозливим чинником зниження продуктивності земельних угідь. На сьогоднішній день можна констатувати, що галузь сільського господарства перебуває у стадії стагнації, яка ще більше посилюється під впливом загальної економічної кризи.

Враховуючи особливо важливу роль ефективності використання земельних ресурсів для аграрної сфери держави та ще більшу непередбачуваність розвитку ринкової ситуації, посилену фінансово-економічною кризою, необхідно здійснити комплексний аналіз економічної ситуації в галузі сільського господарства аграрних підприємств України, виявити та систематизувати основні причини її занепаду.

Економіка всього народного господарства, у тому числі і його складова частина АПК, перебувають у кризовому стані. Складний період переживає нині наша країна. Велика відповідальність лежить на корпусі економістів країни, які повинні здійснювати реформування існуючого економічного механізму в напрямі ринкових відносин. При цьому з об'єктивних причин самим економістам у ході реформ слід переозброюватися, тому що в ринковій економіці існує свій апарат, відмінний від апарату періоду адміністративно-командної системи управління.

І що саме головне – Україна не забезпечила собі перших місць у світі за тривалістю життя її населення. А це, мабуть, найбільш комплексний показник ефективності суспільного виробництва взагалі і сільського господарства зокрема. Наше виробництво було надзвичайно енерго-, матеріало- і трудомістким. За цих умов країні відводилась роль сировинного придатка для країн із розвинутою ринковою економікою. Протягом останніх років все сільськогосподарське виробництво було збитковим. Це пояснюється тим, що в Україні реформи не йдуть. Проте з цим важко погодитись. За минулі роки в сільському господарстві відбулися величезні зміни в економічних відносинах: ліквідовано раніше існуючу систему заготівель сільськогосподарської продукції і матеріало-технічного постачання, систему ціноутворення, страхування, кредитування, оподаткування, держава практично повністю усунулася від управління сільським господарством. Кардинальні зміни відбулися в питаннях, що стосуються власності, землі й майна.

Багатство держави визначається вмінням народу повною мірою використовувати природний потенціал (і чим він різноманітніший, тим краще). В Україні головним ресурсним потенціалом є земля.

Україна має значні можливості для розвитку аграрного сектору та перетворення його у високоефективну сферу економіки. Ґрунтово-кліматичні передумови сприяють подальшому його розвитку, одержанню врожаїв сільськогосподарських культур в обсягах, достатніх для забезпечення внутрішніх потреб і формування експортного потенціалу.

Загальна продукція сільського господарства в Україні представлена в табл. 1.

Таблиця 1

Продукція сільського господарства
(у порівнянних цінах 2005 року; млн. грн.)*

Показники	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Темп росту до 2000р., %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Продукція сільського господарства	77889	77271	92531	92586	94895	88769	103978	102093	100536	129,1
<i>1.1. Продукція рослинництва:</i>	<i>45573</i>	<i>41105</i>	<i>55638</i>	<i>53976</i>	<i>54909</i>	<i>49718</i>	<i>64899</i>	<i>61545</i>	<i>58678</i>	<i>128,8</i>
- зернові культури	10096	8266	18012	16158	14746	12297	22397	19444	16416	162,6
- технічні культури	5632	6153	6613	7873	10152	8532	12226	10667	11732	208,3
- картопля, овочі та баштанні	20811	271	23911	23062	24172	22249	23809	24723	23928	115,0
- плодоягідні та виноград	3566	3855	4087	4220	2905	3546	2754	4002	4139	116,1

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
- кормові культури	2535	2173	2354	2208	2055	1853	1988	1844	1762	69,5
- інша продукція	933	587	661	455	879	1241	725	865	701	75,1
1.2. Продукція тваринництва:	34316	36166	38893	38610	39986	39051	39079	40548	41858	122,0
- худоба та птиця	16881	16916	17073	18288	19876	20197	20460	21811	23245	137,7
- молоко	13325	14396	14617	14552	14089	13011	12470	12319	11965	89,8
- яйця	2670	3477	3665	3983	4345	4293	4566	4856	5205	194,9
- вовна	16	16	15	15	15	16	17	19	19	118,7
- інша продукція	1424	1361	1523	1772	1661	1534	1566	1543	1424	100,0

* складено автором за даними Державної служби статистики України [7, 8]

За даними табл. 1 можна зробити висновок, що у 2010 році у порівнянні з 2000 роком зростання обсягу продукції сільського господарства склало 29,1 %. Проте, варто звернути увагу на те, що позитивний ріст обсягу відбувся не за рахунок фізичного зростання, а зростання цін на сільськогосподарську продукцію.

Продукція сільського господарства за категоріями господарств відображена в таблиці 2.

Таблиця 2

Продукція сільського господарства за категоріями господарств
(у порівнянних цінах 2005 року; млн. грн.)*

Показники	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	Темп росту до 2000р., %
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА										
Продукція сільського господарства	26478	23438	32914	33803	37008	35440	47865	45781	45149	170,5
Продукція рослинництва	17820	13937	22644	21732	23200	20658	32136	28499	26444	148,4
Продукція тваринництва	8658	9501	10270	12071	13808	14782	15729	17282	18705	216,0
У ТОМУ ЧИСЛІ ФЕРМЕРСЬКІ ГОСПОДАРСТВА										
Продукція сільського господарства	1308	1804	3151	3425	4097	3477	5921	5075	5013	383,3
Продукція рослинництва	1156	1592	2924	3102	3660	2885	5263	4394	4253	393,9
Продукція тваринництва	152	212	227	323	437	592	658	681	760	500,0
ГОСПОДАРСТВА НАСЕЛЕННЯ										
Продукція сільського господарства	51411	53833	59617	58783	57887	53329	56113	56312	55387	107,7
Продукція рослинництва	25753	27168	32994	32244	31709	29060	32763	33046	32234	125,2
Продукція тваринництва	25658	26665	26623	26539	26178	24269	23350	23266	23153	90,2

* складено автором за даними Державної служби статистики України [7, 8]

За даними таблиці 2 можна зробити висновок, що найбільшу частку продукції виробляють господарства населення, а не сільськогосподарські підприємства. Поряд з цим, варто зазначити, що обсяг продукції, яка виробляється сільгоспідприємствами та фермерськими господарствами, суттєво зріс, проте обсяги продукції господарств населення залишилися майже без змін.

Натуральні обсяги виробництва основних видів продукції рослинництва і тваринництва за останні 10 років в наочному представленні відображені в табл. 3 і 4 та на рис. 1.

Таблиця 3

Виробництво основних сільськогосподарських культур, тис. т [7]

Рік	Зернові та зернобобові культури	Цукрові буряки	Насіння соняшнику	Картопля	Овочі	Плоди та ягоди
2000	24459	13199	3457	19838	5821	1453
2001	39706	15575	2251	17344	5907	1106
2002	38804	14452	3271	16619	5827	1211
2003	20234	13392	4254	18453	6538	1697
2004	41809	16600	3050	20755	6964	1635
2005	38016	15468	4706	19462	7295	1690
2006	34258	22421	5324	19467	8058	1114
2007	29295	16978	4174	19102	6835	1470
2008	53290	13438	6526	19545	7965	1504
2009	46028	10068	6364	19666	8341	1618
2010	39271	13749	6772	18705	8122	1747

* складено автором за даними Державної служби статистики України [7]

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розглядаючи таблицю 3, ми переконаємося в тому, що в 2008 році виробництво аналізованих культур є максимальним майже за всіма видами.

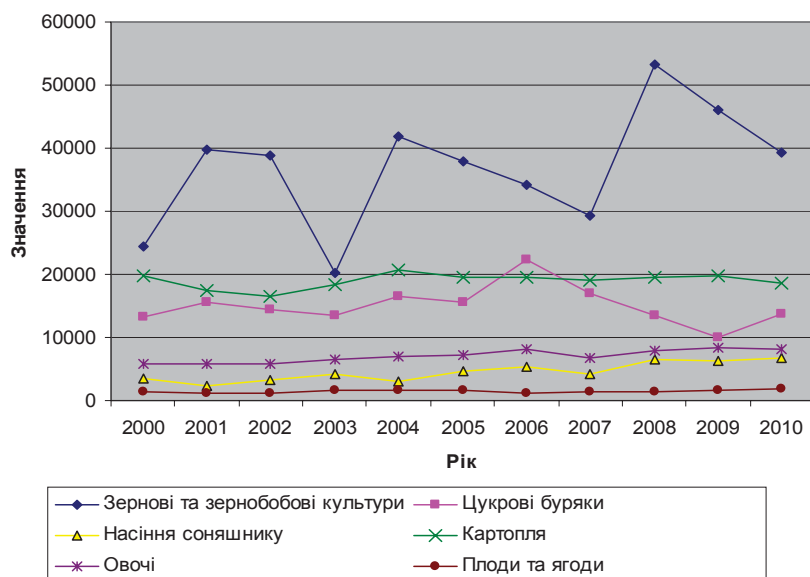

Рис. 1. Виробництво основних сільськогосподарських культур за 1990-2010 рр., тис. т [7]

Аналізуючи виробництво основних сільськогосподарських структур, можна зробити висновок, що основну частину серед представлених культур займають зернові і зернобобові. При цьому незначну частку займають плоди та ягоди.

Таблиця 4

Рік	М'ясо, тис. т	Молоко, тис. т	Яйця, млн. шт.	Вовна, т
2000	1662,8	12657,9	8808,6	3400
2001	1517,4	13444,2	9668,2	3266
2002	1647,9	14142,4	11309,3	3392
2003	1724,7	13661,4	11477,1	3353
2004	1599,6	13709,5	11955	3202
2005	1597	13714,4	13045,9	3195
2006	1723,2	13286,9	14234,6	3277
2007	1911,7	12262,1	14062,5	3449
2008	1905,9	11761,3	14956,5	3755
2009	1917,4	11609,6	15907,5	4111
2010	2059	11248,5	17052,3	4192

* складено автором за даними Державної служби статистики України [11]

Аналізуючи виробництво тваринництва за останні 10 років, було встановлено, що основну частку серед представлених видів продукції з тваринництва складають молоко та яйця.

У ринкових умовах господарювання для підприємств аграрного сектору економіки України однією з головних проблем є залучення інвестиційних та інноваційних ресурсів. У 2010 р. суб'єктами господарювання за рахунок усіх джерел фінансування у сільське господарство вкладено 12,2 млрд. грн. інвестицій в основний капітал, що на 16,5 % менше, ніж у 2009 р. Питома вага інвестицій у зазначені види економічної діяльності становить 7,1 % від загальнодержавного обсягу інвестицій в основний капітал (у 2009 р. – 6,2 %).

Площа сільськогосподарських угідь, які використовувались у виробництві сільськогосподарськими підприємствами та громадянами, на 1 січня 2011 р. становила 36,5 млн. га (61 % території України), з яких 30,9 млн. га – площа ріллі.

У 2010 р. на території України виробництвом сільськогосподарської продукції займалося 56 тис. аграрних підприємств різних організаційно-правових форм господарювання, які використовували 21,6 млн. га сільськогосподарських угідь. У господарських товариствах зосереджено 49,1 % цих угідь, у фермерських господарствах – 20,0 %, у приватних підприємствах – 16,0 %, у

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

виробничих кооперативах – 4,6 %, у державних підприємствах – 2,6 %, у підприємствах інших форм господарювання – 7,7 %. Середній розмір господарства становить 1 169 га сільськогосподарських угідь.

У 2010 р. у сільському господарстві, мисливстві та лісовому господарстві було зайнято понад 3 млн. осіб.

За попередніми розрахунками індекс обсягу сільськогосподарського виробництва у 2010 р. порівняно з попереднім роком становив 99,0 %, у т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – 99,2 %, у господарствах населення – 98,9 %. Валове виробництво сільськогосподарської продукції підприємствами і господарствами населення продовжує наближатися до рівноважних пропорцій, проте частка виробництва сільськогосподарської продукції господарствами населення і надалі залишається вагомою і становить 55,1 %.

У 2010 р. частка продукції **рослинництва** у загальному обсязі сільськогосподарського виробництва склала 58,1 %. Порівняно з 2009 р. у галузі рослинництва спостерігалось скорочення обсягів виробництва на 4,6 %, у т. ч. в аграрних підприємствах – на 6,7 %, господарствах населення – на 2,9 %. Господарствами населення було вироблено 54,7 % усієї продукції рослинництва. У структурі виробництва продукції рослинництва частка зернових культур у 2010 р. склала 28,3 %, картоплі та овочеваштанних культур – 40,6 %, технічних культур – 20,2 %, плодів, ягід та винограду – 7,2 %. Господарствами населення у 2010 р. вироблено 97,4 % картоплі, 90,2 % баштанних культур, 88,1 % овочів, 83,6 % плодів і ягід, 24,2 % зерна, 17,5 % соняшнику та 7,9 % цукрових буряків.

Виробництво продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами залишилось прибутковим. За попередніми підсумками господарської діяльності сільгоспідприємств (крім малих) у 2010 р. *рентабельність* виробництва продукції рослинництва становила 26,4 % проти 16,9 % у 2009 р. Прибутковим, навіть без урахування дотацій, було вирощування соняшника (64,5 %), ріпаку (25,9 %), овочів відкритого ґрунту (21,4 %), зернових культур (13,7 %). Суттєво зросла рентабельність виробництва картоплі – з 12,9 % у 2009 р. до 47,5 % у 2010 р.

Одним із визначальних елементів у системі заходів щодо нарощування обсягів і підвищення урожайності сільськогосподарських культур є застосування добрив.

У вартісній структурі реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами продукція рослинництва займає 67 % від загального обсягу реалізації. У 2010 р. порівняно з попереднім роком її продано більше на 26 %. Частка зернових культур у загальному обсязі реалізації продукції рослинництва склала 43,7 %, олійних культур – 37,6 %. Середні ціни продажу сільськогосподарськими підприємствами продукції рослинництва, що склалися у 2010 р., зросли проти 2009 р. на 39,8 %.

У загальному обсязі валової продукції за 2010 р. частка продукції **тваринництва** склала 41,9 % (у 2009 р. – 39,7 %). Проти 2009 р. обсяг виробництва продукції тваринництва збільшився на 4,5 %, у т. ч. в аграрних підприємствах – на 8,8 %, у господарствах населення – на 1,3 %. Частка останніх у загальному обсязі тваринницької продукції скоротилась на 1,8 в.п. і склала 55,6 %.

У структурі загального виробництва продукції тваринництва частка вирощування худоби і птиці склала 55,6 %, молока – 28,2 %, яєць – 12,2 %.

Протягом 2010 р. зберігалась негативна тенденція скорочення поголів'я великої рогатої худоби в господарствах усіх категорій, водночас спостерігалось зростання поголів'я свиней. Також зросло загальне поголів'я птиці всіх видів. У господарствах населення зосереджена значна частина поголів'я худоби та птиці: на початок 2011 р. вони утримували майже дві третини (66 %) поголів'я великої рогатої худоби (у т. ч. корів – 77,6 %); 54,5 % свиней; 82,8 % овець та кіз; 45,8 % птиці всіх видів.

У 2010 р. обсяг вирощування худоби та птиці (в живій вазі) перевищив рівень 2009 р. на 5,4 %, у т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – на 8,7 %, господарствах населення – на 1,6 %. При цьому слід наголосити, що тваринництво аграрних підприємств характеризувалося інтенсивністю господарювання: загальні обсяги вирощування худоби та птиці перевищували обсяги реалізації тварин на забій.

У 2010 р. в аграрних підприємствах (без врахування дотацій та доплат) відчутно зменшилась *збитковість* виробництва птиці на м'ясо, яка становила мінус 0,5 % проти мінус 22,5 % у 2009 р. Поряд з цим, рентабельність вирощування свиней на м'ясо знизилась з +12,1 % у

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

2009 р. до -7,5 % у 2010 р., ще більш збитковим стало виробництво м'яса великої рогатої худоби (-35,9 % проти -32,9 %) та вовни (-83 % проти -79,4 %).

Порівняно з 2009 р. відбулося зростання (на 4,2 %) середніх цін реалізації худоби та птиці: на 8,1 % зросли ціни продажу великої рогатої худоби, на 9,2 % – птиці; на 55,6 % – молока і молочних продуктів, на 16,5 % – яєць. При цьому середні ціни реалізації продукції тваринництва зросли на 14,3 %.

Через скорочення поголів'я корів у всіх категоріях господарств та зменшення продуктивності корів у сільськогосподарських підприємствах виробництво молока у 2010 р. скоротилось на 3,1 %. Виробництво молока у 2010 р. залишилося рентабельним, порівняно з 2009 р. прибутковість його помітно підвищилася – з 1,4 % до 17,7 %. Середня ціна реалізації молока проти 2009 р. зросла на 55,6 % і склала 2 938,7 грн. за т.

У 2010 р. порівняно з обсягами 2009 р. виробництво яєць у всіх категоріях господарств збільшилось на 7,2 % і становило 17,1 млрд. шт., у т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – на 10,7 % (10,3 млрд. шт.), господарствах населення – на 2,3 % (6,8 млрд. шт.). Нарощування обсягів виробництва яєць головним чином зумовлено збільшенням (на 16,3 %) поголів'я курей-несучок при незначному зростанні їх продуктивності (з 280 яєць у 2009 р. до 281 яйця) у сільськогосподарських підприємствах.

Суттєве зростання цін на основні види сільськогосподарської продукції у 2010 р. зумовлено скороченням пропозиції аграрної продукції, зростанням цін на промислову продукцію, що споживається в сільському господарстві, а також збільшенням попиту на аграрну сировину на світових ринках. За підсумками 2010 р. індекс цін реалізації сільськогосподарської продукції перевищив індекс цін на промислові товари і послуги, спожиті у сільському господарстві на 14,5 в.п. [12].

Темпи зростання виробництва у 2011 році склали майже 117 % до минулорічного рівня. В тому числі: у сільськогосподарських підприємствах – 120 %; господарствах населення – 114 %. Виробництво зернових – понад 55 млн. тонн. (58 млн. тонн – у бункерній вазі). Як заявив Міністр аграрної політики та продовольства України Микола Присяжнюк: «Це історичний рекорд. Україна твердо закріпила за собою звання провідної зернової держави світу» [14]. Найбільше намолотили зерна у Полтавській області – 5 млн. тонн, Вінницькій – понад 4 млн. тонн, Дніпропетровській, Одеській, Черкаській, Кіровоградській та Харківській областях – понад 3 млн. тонн. В цьому році зібрано (порівняно з минулим роком): пшениці – на 5,5 млн. тонн більше; кукурудзи – на 10 млн. тонн більше; соняшнику – на 1,5 млн. тонн більше; картоплі – на 5,5 млн. тонн більше. Цукрового буряку зібрано 28 млн. тонн (це більше на 4 млн. тонн), що дозволить виробити понад 2 млн. тонн цукру [14].

Україна збільшила експорт продукції агропромислового комплексу на 30 %. Цьогоріч було нарощено експортний потенціал. Експорт продукції в 2011 році АПК зріс і становить 10 млрд. дол. При цьому зовнішньоторгове сальдо позитивне і дорівнює майже 4,8 млрд. дол. Україна ввійшла в трійку найбільших експортерів зерна у світі у 2011 р.

За даними Державної служби статистики [12], станом на 1 лютого 2012 р. в сільськогосподарських підприємствах (крім малих) і підприємствах, що здійснюють зберігання, переробку зернових культур, було в наявності 23,6 млн. тонн зерна (на 66 % більше, проти 1 лютого 2011 р.), в т. ч. 8,9 млн. т пшениці, 2,3 млн. т ячменю, 11,2 млн. т кукурудзи, 0,2 млн. т жита.

За даними Державної податкової служби України надходження податків, зборів (обов'язкових платежів) до зведеного бюджету за 2011 рік від підприємств агропромислового комплексу становило 40,1 млрд. грн, що на 5,8 млрд. грн. або на 17,0 % більше, ніж за 2010 рік, в тому числі до державного бюджету – відповідно 32,6 млрд. грн, що а 4,4 млрд. грн. або на 15,6 % більше [13].

Податковий борг підприємств АПК за 2011 рік до зведеного бюджету склав 366,4 млн. грн. і порівняно з початком 2011 року зменшився на 50,5 млн. грн. або на 12,1 %, до державного бюджету – відповідно 311,8 млн. грн. і зменшився на 55,1 млн. грн. або на 15,0 % [14].

Отже, можна зробити висновок, що в Україні неефективно використовують сільськогосподарський потенціал. Серед проблем виділяються наступні:

- низька конкурентоспроможність продукції та невідповідність її міжнародним стандартам якості та безпеки;
- низький рівень інвестицій і зростання залежності від державного фінансування;
- низька економічна ефективність сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими країнами, використання застарілих технологій;
- домінування сировинної продукції з низьким рівнем переробки в експорті;

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

- катастрофічне падіння родючості ґрунтів і зростання їх ерозії.

Основна причина такої ситуації вбачається в низькій інвестиційній привабливості сектору через такі обставини:

- непередбачуваність адміністративного регулювання цін і обмежень експорту;
- неефективні механізми державної підтримки сільгоспвиробництва, що включають захист внутрішнього ринку від імпорту низькоякісної продукції, систему стандартизації, а також санітарних і фітосанітарних заходів, систему субсидування та інших фінансових інструментів підтримки;
- відсутність ринку землі сільськогосподарського призначення.

З огляду на сучасне становище у сільському господарстві можна виділити три головних етапи сучасної аграрної політики:

- перший етап – стабілізаційний. Його призначення – призупинити спад виробництва в галузях сільського господарства. Для цього потрібно мобілізувати внутрішні й зовнішні інвестиції, задіяти стимули високопродуктивної праці, розвивати підприємництво в агропромисловому виробництві;

- другий етап – відновлювальний. Його мета – доведення обсягів виробництва сільськогосподарських товарів-лідерів (зерно, насіння соняшнику, молочні продукти) до рівня кінця 80-х – початку 90-х років із розширенням експорту продукції на світовий ринок;

- третій етап – експортоорієнтований. Він передбачає виведення сільського господарства країни на рівень найрозвиненіших сільськогосподарських країн.

Висновки. Сільське господарство належить до провідних галузей агропромислового та господарського комплексу України, ефективність функціонування якої визначає економічну та продовольчу безпеку країни.

Аналізуючи вище сказане, можна зробити висновок, що основними напрямками підвищення виробництва сільськогосподарської продукції (рослинництва і тваринництва) може бути:

- впровадження досягнень НТП (техніки і нової технології);
- посилення технічної оснащеності сільського господарства;
- розробки і впровадження сучасних конкурентоспроможних технологій виробництва тваринницької продукції;
- забезпечення галузі вітчизняними ветеринарними препаратами на достатньому рівні;
- впровадження у виробництво нових енергозберігаючих технологій вирощування, транспортування, зберігання, переробки й реалізації продукції;
- здійснення незалежного контролю за якістю продукції на всіх етапах її виробництва і збуту;
- запровадження у виробництво нових високоврожайних сортів і гібридів сільськогосподарських культур, високопродуктивних порід тварин і птиці;
- контроль інноваційної спрямованості розвитку сільського господарства в регіонах.

Нестабільна економічна ситуація, занепад сільського господарства потребують негайного втручання держави у розв'язання досить складних проблем, пов'язаних з не лише з економічним, соціальним, політичним життям, а й з підняттям рівня села, яке сьогодні знаходиться у тяжкому стані.

Література

1. Борейко В. І. Роль сільського господарства в відновленні економічного зростання в Україні / В. І. Борейко // Університетські наукові записки. – 2010. – №2. – С. 300-305.
2. Бородіна О. Сільський розвиток в Україні: проблеми становлення / О. Бородіна, І. Прокопа // Економіка України. – 2009. – № 5. – С. 59-67.
3. Кирилюк С. М. Аграрний ринок як економічна категорія: сутності ознаки й особливості / С. М. Кирилюк // Агросвіт. – 2011. – № 12. – С. 2-10.
4. Кириченко О. А. Проблеми фінансування підприємств аграрного сектора економіки / О. А. Кириченко, Ю. І. Вигівська // Агросвіт. – 2011. – № 10. – С. 2-7.
5. Мала С. І. Перспективи регіонального розвитку аграрної економіки України / С. І. Мала // Проблеми науки. – 2009. – № 6. – С. 32-37.
6. Притула Н. Сучасний стан та актуальні проблеми розвитку АПК / Н. Притула // Держава та регіони. – 2009. – № 3. – С. 157-163.
7. Рослинництво [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/rosl_u.html.
8. Сільське господарство України у 2010 році [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/sg/dop/dsg_2010.zip
9. Сільське господарство України у 2009 році // Економіка АПК. – 2010. – № 3. – С. 171-172.
10. Стан наповнення доходної частини бюджету станом на 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/page/?12488>

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

11. Тваринництво [Електронний ресурс] : Державна служба статистики України. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/tvar_u.html.
12. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Офіційний сайт Державної податкової служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sta.gov.ua/control/>
14. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minagro.gov.ua>

Bibliography

1. Boreiko V. I. Rol silskoho gospodarstva v vidnovlenni ekonomichnoho zrostannia v Ukraini / V. I. Boreiko // *Universytetski naukovi zapysky*. – 2010. – № 2. – С. 300-305.
2. Borodina O. Silskyi rozvytok v Ukraini : problemy stanovlennia / O. Borodina, I. Prokopa // *Ekonomika Ukrainy*. – 2009. – № 5. – С. 59-67.
3. Kyryliuk Ye. M. Ahrarnyi rynok yak ekonomichna katehoriia : sutnosti oznaky y osoblyvosti / Ye. M. Kyryliuk // *Ahrosvit*. – 2011. – № 12. – С. 2-10.
4. Kyrychenko O. A. Problemy finansuvannia pidpriemstv ahrarnoho sektora ekonomiky / O. A. Kyrychenko, Yu. I. Vyhivska // *Ahrosvit*. – 2011. – № 10. – С. 2-7.
5. Mala S. I. Perspektyvy rehionalnoho rozvytku ahrarnoi ekonomiky Ukrainy / S. I. Mala // *Problemy nauky*. – 2009. – № 6. – С. 32-37.
6. Prytula N. Suchasnyi stan ta aktualni problemy rozvytku APK / N. Prytula // *Derzhava ta rehiony*. – 2009. – № 3. – С. 157-163.
7. Roslynyystvo [Elektronnyi resurs] // Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. – Rezhym dostupu : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/rosl_u.html.
8. Silske gospodarstvo Ukrainy u 2010 rotsi [Elektronnyi resurs] // Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. – Rezhym dostupu : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2011/sg/dop/dsg_2010.zip
9. Silske gospodarstvo Ukrainy u 2009 rotsi // *Ekonomika APK*. – 2010. – № 3. – С. 171-172.
10. Stan napovnennia dokhodnoi chastyny biudzhetu stanom na 01.01.2012 [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu : <http://minagro.gov.ua/page/?12488>
11. Tvarynyystvo [Elektronnyi resurs]: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. – Rezhym dostupu : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2006/sg/sg_rik/sg_u/tvar_u.html
12. Ofitsiinyi sait Derzhavnoho komitetu statystyky Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ukrstat.gov.ua>
13. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.sta.gov.ua/control/>
14. Ofitsiinyi sait Ministerstva ahrarnoi polityky ta prodovolstva Ukrainy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.minagro.gov.ua>.

Надійшла 09.03.2012